ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO της 13ης Δεκεμβρίου 1991 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Στην υπό κρίση υπόθεση το Δικαστήριο καλείται και πάλι να αποφανθεί επί του κύρους του κοινοτικού συστήματος, το οποίο, κατά την εξαγωγή προβατοειδών από το Ηνωμένο Βασίλειο, προβλέπει την είσπραξη ενός ποσού ισοδύναμου προς το ποσό της μεταβλητής πριμοδοτήσεως σφαγής προβατοειδών, το οποίο θα καλείται κατωτέρω « clawback ». Τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλαν το Crown Court του Maidstone (υπόθεση C-38/90) και το Crown Court του Leeds (υπόθεση C-151/90) αφορούν ειδικότερα το κύρος του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1633/84 της Επιτροπής, της 8ης Ιουνίου 1984, για τις λεπτομέρειες εφαρμογής της μεταβλητής πριμοδότησης για τη σφαγή των προβατοειδών [1].

2. Μερικές γραμμές αρκούν για να εκθέσω το ιστορικό των κυρίων δικών. Ο Lomas καθώς και οι Fletcher και Pritchard, που είναι αντιστοίχως διευθυντής και υπεύθυνος εκμεταλλεύσεως της εταιρίας North Riding Lamb, όλοι εξαγωγείς προβείου κρέατος, διώκονται ποινικώς για ψευδή δήλωση όσον αφορά το βάρος των υπό εξαγωγή σφαγίων και/ή το είδος του υπό εξαγωγή κρέατος.

Ωστόσο, το κύριο στοιχείο της υποθέσεως δεν είναι η ενδεχόμενη απάτη εις βάρος των κοινοτικών οικονομικών. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τις διατάξεις περί παραπομπής, η κινηθείσα ποινική δίωξη κατά των κατηγορουμένων δεν μπορεί να ευσταθήσει παρά μόνο αν αποδειχθεί ότι η διοίκηση των τελωνείων έχει « δεσμία αρμοδιότητα » (« assigned matter ») να ζητεί την υποβολή των δηλώσεων που εν προκειμένω αποδείχθηκαν ψευδείς. Ενώπιον των αντιστοίχων εθνικών δικαστηρίων οι κατηγορούμενοι υποστήριξαν ότι οι κοινοτικές διατάξεις που καθορίζουν τον τρόπο της εισπράξεως του clawback δεν είναι έγκυρες και κατά συνέπεια η εθνική αρχή παρανόμως επέβαλε την υποχρέωση της υποβολής των επιδίκων δηλώσεων, το ψευδές των οποίων — που δεν αμφισβητείται — δεν έχει δηλαδή καμιά σημασία.

Αυτές είναι οι περιστάσεις υπό τις οποίες τα εθνικά δικαστήρια υπέβαλαν στο Δικαστήριο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

3. Για τη λεπτομερή περιγραφή της σχετικής κοινοτικής ρυθμίσεως θα παραπέμψω στην έκθεση ακροατηρίου ενώ εδώ θα περιοριστώ στο να τονίσω τα σημεία της που αφορούν αμεσότερα το θέμα μας.

Ο κανονισμός 1837/80 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1980 [2] (στο εξής: βασικός κανονισμός), με τον οποίο θεσπίστηκε κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα του προβείου και του αιγείου κρέατος, προβλέπει μεταξύ άλλων ως μέτρο παρεμβάσεως που σκοπεί την εξισορρόπηση της αγοράς, την καταβολή μιας

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — ΕΕ L 154, σ. 27.

2 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/029, σ. 150.

« μεταβλητής πριμοδότησης για τη σφαγή ». Κατά το άρθρο 9, του κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 871/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984 [3], το Ηνωμένο Βασίλειο, το μόνο κράτος μέλος που έχει αυτή τη δυνατότητα, μπορεί να χορηγήσει την πριμοδότηση αυτή όταν οι τιμές που διαπιστώνονται στην αντιπροσωπευτική του αγορά βρίσκονται κάτω από ένα « κατευθυντήριο επίπεδο » που αντιστοιχεί στο 85 % της τιμής βάσεως εφόσον δεν λαμβάνονται μέτρα ενισχύσεως υπό τη μορφή αγορών εκ μέρους των οργανισμών παρεμβάσεως (παράγραφος 1).

Για να αποφευχθεί η διατάραξη της λειτουργίας του ανταγωνισμού λόγω της χορηγήσεως της μεταβλητής πριμοδότησης οσάκις τα σφαγμένα ζώα και/ή τα προβατοειδή που προορίζονται για σφαγή εξάγονται εκτός του εδάφους του Ηνωμένου Βασιλείου, η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού προβλέπει ότι « στην περίπτωση πληρωμής της πριμοδότησης (για τη σφαγή) (...) η Επιτροπή θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εισπράττεται ένα ποσό *ισοδύναμο με εκείνο της πριμοδότησης που πράγματι χορηγήθηκε* επί των προϊόντων (για τα οποία χορηγήθηκε η πριμοδότηση) κατά την έξοδο από την εν λόγω περιοχή » [4].

Με τον κανονισμό 1633/84 η Επιτροπή καθόρισε, βάσει της παραγράφου 4 του άρθρου 9, τον τρόπο εφαρμογής του συστήματος της πριμοδότησης. Συγκεκριμένα, όσον αφορά την είσπραξη του clawback, το άρθρο 4, παράγραφος 1, ορίζει ότι « για το Ηνωμένο Βασίλειο το ποσό που εισπράττεται κατά την έξοδο (...) από την περιοχή 5 όταν χορηγείται η πριμοδότηση (...) καθορίζεται από την Επιτροπή κάθε εβδομάδα. Το ποσό αυτό είναι ισοδύναμο με εκείνο της πριμοδότησης το οποίο καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, για την εβδομάδα κατά τη διάρκεια της οποίας πραγματοποιείται η έξοδος των εν λόγω προϊόντων ». Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, « το ποσό της πριμοδότησης καθορίζεται κάθε εβδομάδα από την Επιτροπή για την εβδομάδα που αρχίζει 21 ημέρες πριν από την εβδομάδα καθορισμού ».

Κατά τα ουσιώδη και με κάποιες απλουστεύσεις, ο μηχανισμός που θεσπίστηκε προβλέπει ότι: α) η πριμοδότηση για σφαγή χορηγείται στο ποσό που καθορίζεται κατά την εβδομάδα κατά την οποία τα προβατοειδή διατίθενται για πρώτη φορά στην αγορά με σκοπό τη σφαγή ή αυτό που ισχύει κατά την ημέρα της σφαγής· β) τα προβατοειδή (ζώντα ζώα) για τα οποία χορηγήθηκε πριμοδότηση πρέπει να εξαχθούν εντός 21 ημερών και γ) το εισπραττόμενο clawback είναι ίσο με το ποσό της πριμοδότησης που καθορίζεται για την εβδομάδα κατά την οποία πραγματοποιείται η εξαγωγή.

Η παράγραφος 2 του άρθρου 4 προβλέπει τη σύσταση εγγυήσεως με σκοπό την κάλυψη του ποσού που οφείλεται κατά την παράγραφο 1. Η εγγύηση αυτή την οποία καθορίζουν οι αρμόδιες αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου πρέπει να είναι τουλάχιστον ισόποση με την πριμοδότηση που προβλέπεται για την εβδομάδα που προηγείται εκείνης κατά τη διάρκεια της οποίας πραγματοποιείται η έξοδος από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Τέλος, το άρθρο 5 ορίζει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζει την τήρηση των διατάξεων του κανονισμού (παράγραφος 1), περιλαμβανομένων, σε περίπτωση ανάγκης, και των αναγκαίων μέτρων « για να εξασφαλίζει την επανείσπραξη ποσού ίσου με την καταβληθείσα πριμοδότηση » (παράγραφος 2).

4. Με το πρώτο ερώτημα τα εθνικά δικαστήρια ερωτούν αν οι διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 1633/84 είναι ανίσχυρες καθόσον εξέρχονται των

3 — ΕΕ L 90, σ. 35.

4 — Η υπογράμμιση δική μου.

ορίων των εξουσιών που παρέχει στην Επιτροπή το άρθρο 9 του βασικού κανονισμού.

Θα παρατηρήσω καταρχάς ότι είναι φανερό ότι το σύστημα που θέσπισε η Επιτροπή με τον κανονισμό 1633/84 καταλήγει αναπόφευκτα στο ότι το ποσό της πριμοδότησης για σφαγή είναι ή μπορεί να είναι διαφορετικό του ποσού του clawback. Η συνέπεια αυτή έγκειται ειδικότερα στο γεγονός ότι, όπως προκύπτει από την προαναφερθείσα ρύθμιση, η πριμοδότηση για τη σφαγή χορηγείται όπως καθορίζεται κατά την εβδομάδα της διαθέσεως στην αγορά ή κατά την ημέρα της σφαγής, ενώ το εισπραττόμενο clawback είναι ίσο με την πριμοδότηση όπως καθορίζεται κατά την εβδομάδα της εξαγωγής. Με άλλα λόγια το clawback που εισπράττεται κατά την εξαγωγή του προβατοειδούς Χ ισούται με το ποσό της πριμοδοτήσεως που θα χορηγείτο στον παραγωγό κατά την εβδομάδα εκείνη αλλά όχι με το ποσό που πράγματι χορηγήθηκε για το ίδιο προβατοειδές Χ. Τα δύο ποσά δεν μπορούν δηλαδή να είναι τα ίδια παρά μόνο όταν η διάθεση στην αγορά με σκοπό τη σφαγή και η εξαγωγή πραγματοποιούνται κατά την ίδια εβδομάδα.

Οι κατηγορούμενοι των κυρίων δικών υποστήριξαν ότι το γεγονός ότι το εισπραττόμενο clawback είναι συχνά αισθητά υψηλότερο του ποσού της πράγματι χορηγηθείσας πριμοδότησης και πάντως διαφορετικό, αντιβαίνει στο άρθρο 9, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού, αφού η διάταξη αυτή ορίζει ότι το ποσό του clawback είναι «ισοδύναμο με εκείνο της πριμοδότησης που πράγματι χορηγήθηκε».

5. Επομένως, για να δώσομε απάντηση στο ερώτημα πρέπει να εξετάσουμε αν η έκφραση «*ποσό ισοδύναμο με εκείνο της πριμοδότησης που πράγματι χορηγήθηκε*» έχει την έννοια ότι τα δύο σχετικά ποσά πρέπει να είναι ίδια ή, όπως υποστηρίζουν αντιθέτως η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή, ότι τα δύο ποσά μπορούν και να διαφέρουν μεταξύ τους εφόσον η διαφορά είναι μικρή και πάντως αντισταθμίζεται σε κάποιο μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Θα παρατηρήσω εξαρχής ότι η άποψη ότι η έκφραση του άρθρου 9, παράγραφος 3, ουδόλως σημαίνει ισότητα των δύο ποσών (του ποσού της πριμοδότησης και του ποσού του clawback) αλλ' απλώς ισοδυναμία (που δεν διευκρινίζεται περισσότερο), δεν μου φαίνεται πειστική. Χωρίς να πάω πιο μακριά δεν μπορώ παρά να παρατηρήσω ότι δύο ποσά ισοδύναμα, δηλαδή δύο ποσά που έχουν την ίδια αξία, είναι — εξ ορισμού — πανομοιότυπα. Εξάλλου, η λέξη «πράγματι» ενισχύει την άποψη της ακριβούς αντιστοιχίας των δύο ποσών.

Στη συνέχεια θα παρατηρήσω ότι, πέρα από τη διατύπωση της επίδικης διάταξης, η σκοπιμότητα την οποία εξυπηρετεί, λαμβανομένου υπόψη επίσης και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται, στηρίζει την άποψη ότι πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί κατ' αυτή την έννοια όσον αφορά την ήδη επίδικη κανονιστική διάταξη.

Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο με αφετηρία την αρχή ότι «κάθε είσπραξη χρηματικού ποσού κατά την εξαγωγή προς άλλο κράτος μέλος, για οποιονδήποτε λόγο και αν γίνεται, συνιστά καταρχήν εμπόδιο στην ελεύθερη

κυκλοφορία των προϊόντων εντός της κοινής αγοράς »[5], έκρινε ότι « το άρθρο 9, παράγραφος 3, δεν συμβιβάζεται με τις θεμελιώδεις αρχές κάθε κοινής οργάνωσης αγοράς, που επιβάλλει συσταλτική ερμηνεία »[6].

Ειδικότερα, με την απόφαση Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο έκρινε ότι η είσπραξη του clawback « δεν πρέπει να θεωρηθεί ως επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμούς, καθόσον δεν μπορεί να διαχωριστεί από το σύστημα παρεμβάσεως που συνίσταται στην καταβολή της μεταβλητής πριμοδοτήσεως για τη σφαγή και *έχει ως στόχο να αντισταθμίζει ακριβώς τις επιπτώσεις της εν λόγω πριμοδοτήσεως* και έτσι να καθιστά δυνατή για τα προϊόντα των κρατών ή περιοχών, όπου καταβάλλεται η εν λόγω πριμοδότηση, την εξαγωγή προς τα λοιπά κράτη μέλη χωρίς να διαταράσσονται οι αγορές τους »[7]. Επομένως, έκρινε το Δικαστήριο με την ίδια απόφαση, το άρθρο 9, παράγραφος 3 « πρέπει να γίνει αντιληπτό υπό την έννοια ότι *προβλέπει απλώς την ανάκτηση του ποσού μιας πριμοδοτήσεως που πράγματι καταβλήθηκε* για κάποιο ζώο, σε περίπτωση εξόδου αυτού από την περιοχή εντός της οποίας χορηγήθηκε η πριμοδότηση »[8].

6. Όπως προκύπτει δηλαδή σαφώς από την ερμηνεία που δίνει το Δικαστήριο στο άρθρο 9, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού, η διάταξη αυτή προβλέπει αποκλειστικά την ανάκτηση ενός ποσού ίσου με αυτό που χορηγήθηκε ως πριμοδότηση για τη σφαγή και αυτό εξηγείται ακριβώς από το γεγονός ότι το clawback συνδέεται άρρηκτα με τη φύση της πριμοδότησης για σφαγή, η οποία σκοπεί να συμβάλει στην ισορροπία των τιμών σε μια συγκεκριμένη αγορά. Επομένως, ο στόχος να μην παραγάγει αποτελέσματα η πριμοδότηση αυτή και εκτός της εν λόγω αγοράς τότε μόνο επιτυγχάνεται όταν κατά την έξοδο του ζώου ή του κρέατος από το συγκεκριμένο κράτος εισπράττεται ακριβώς το ποσό που έχει χορηγηθεί.

Δεν νομίζω ότι το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα αντικρούεται από την άποψη της Επιτροπής ότι δηλαδή, αν αναφερθούμε σε μια συγκεκριμένη περίοδο Χ, οι διαφορές μεταξύ των ποσών που καταβάλλονται ως πριμοδότηση και αυτών που εισπράττονται ως clawback αλληλοεξουδετερώνονται οπότε κατά την περίοδο αυτή τα ποσά που εισπράττονται ως clawback — συνολικώς θεωρούμενα — είναι ισοδύναμα με τα ποσά των πριμοδοτήσεων που χορηγήθηκαν πράγματι. Επ' αυτού θα παρατηρήσω απλώς ότι η Επιτροπή δεν τεκμηριώνει την άποψη αυτή με στοιχεία που θα επέτρεπαν να ερευνηθεί αν πράγματι γίνεται τέτοιο αντιστάθμισμα. Αντιθέτως μάλιστα, δεν μπορώ να μην παρατηρήσω ότι οι διακυμάνσεις των ποσών στα οποία καθορίζεται η πριμοδότηση είναι συχνά σημαντικές ακόμη και σε μικρή χρονική περίοδο[9].

Θα τελειώσω με μερικές σύντομες σκέψεις σχετικά με την άποψη που υποστήριξαν η Επι-

5 — Βλ. αποφάσεις της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 61/86, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 431, σκέψη 10), και 162/86, Livestock και Johnson (Συλλογή 1988, σ. 489, σκέψη 9).

6 — Αποφάσεις Livestock και Johnson, όπ.π., σκέψη 9, και Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 15.

7 — Απόφαση Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 11 (η υπογράμμιση δική μου)· κατά την ίδια έννοια, απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 1982, 106/81, Kind κατά Επιτροπής (Συλλογή 1982, σ. 2885, σκέψη 21).

8 — Απόφαση Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 15 (η υπογράμμιση δική μου).

9 — Θα διαλέξω ένα παράδειγμα που αποτελεί πράγματι οριακή περίπτωση αλλά αναδεικνύει εναργώς τις ατέλειες στις οποίες καταλήγει η χρησιμοποιουμένη μέθοδος. Κατά την εβδομάδα από 1 έως 7 Αυγούστου 1988, το εν λόγω ποσό ήταν (...) μηδέν· δύο εβδομάδες αργότερα (την εβδομάδα από 16 έως 21 Αυγούστου), ήταν 56,326: όπως είναι φανερό, αυτό σημαίνει ότι ο επιχειρηματίας που εξήγαγε κατά την εβδομάδα από 16 έως 21 Αυγούστου ένα προβατοειδές που είχε διατεθεί στην αγορά κατά την εβδομάδα από 1 έως 7 Αυγούστου κατάβαλε το clawback για προβατοειδές για το οποίο δεν είχε χορηγηθεί πριμοδότηση. Βεβαίως είναι δυνατό να προκύψει και η ακριβώς αντίθετη περίπτωση.

τροπή και το Ηνωμένο Βασίλειο, ότι δηλαδή ένα σύστημα εισπράξεως του clawback που προβλέπει απόλυτη αντιστοιχία μεταξύ του ποσού της πριμοδότησης και του ποσού του clawback είναι αδύνατο να εφαρμοσθεί στην πράξη ή συνεπάγεται, εν πάση περιπτώσει, σημαντικές τεχνικές και διοικητικές δυσχέρειες καθώς και δυσανάλογα μεγάλη δαπάνη. Ως προς αυτό το σημείο αναγνωρίζω μεν ότι οι δυσκολίες αυτές είναι πράγματι πολύ μεγάλες και ότι η ήδη ισχύουσα μέθοδος εμφανίζει το πλεονέκτημα ότι είναι εύχρηστη και διευκολύνει τους ελέγχους, πλην όμως δεν νομίζω ότι η εφαρμογή μιας μεθόδου που συνάδει προς το άρθρο 9, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού θα δημιουργούσε ανυπέρβλητες δυσχέρειες. Μια δυνατή λύση θα ήταν λ.χ. να προβλεφθεί ένα σύστημα πιστοποιητικού για κάθε ζώο ή για κάθε παρτίδα από τον χρόνο της πρώτης διαθέσεως στην αγορά μέχρι τον χρόνο της ενδεχομένης εξαγωγής ώστε να μπορεί να ανευρίσκεται ο παραγωγός και κατ' αυτόν τον τρόπο το ποσό της πράγματι χορηγηθείσας πριμοδότησης.

Βεβαίως, πρόκειται για μέθοδο που θα μπορούσε να διευκολύνει την αύξηση των κρουσμάτων απάτης ή εις βάρος των κοινοτικών οικονομικών διότι θα ήταν δυσκολότερη η πραγματοποίηση συστηματικών ελέγχων· το στοιχείο αυτό όμως δεν είναι ικανό να μεταβάλει τα δεδομένα του προβλήματος: το κύρος μιας διατάξεως δεν μπορεί να μετράται αποκλειστικά με τον γνώμονα της σκοπιμότητας. Αφετέρου, αν οι δυσχέρειες είναι πράγματι ανυπέρβλητες, τίποτε δεν εμποδίζει να τροποποιηθεί η βασική διάταξη.

Σε τελευταία ανάλυση, η Επιτροπή, θεσπίζοντας ένα μηχανισμό εισπράξεως του clawback που δεν καθιστά δυνατή την είσπραξη ποσού ίσου με το ποσό της πριμοδότησης για σφαγή, όπως προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού, υπερέβη τα όρια των εξουσιών που της παρέχει ο κανονισμός του Συμβουλίου.

Κατά συνέπεια, πρέπει να διαπιστωθεί ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1633/84 της Επιτροπής είναι άκυρο καθόσον επιτρέπει την είσπραξη ως clawback ενός ποσού που δεν είναι ακριβώς ίσο με το ποσό της πριμοδότησης για σφαγή που καταβλήθηκε πράγματι. Ομοίως, άκυρη πρέπει να κηρυχθεί και η παράγραφος 2 του άρθρου 4 καθόσον προβλέπει τη σύσταση εγγυήσεως με σκοπό την κάλυψη του ποσού που οφείλεται κατά την παράγραφο 1.

7. Με το δεύτερο ερώτημα τα εθνικά δικαστήρια ζητούν από το Δικαστήριο να διευκρινίσει τα αποτελέσματα της διαπιστώσεως της ακυρότητας του κανονισμού.

Συναφώς υπενθυμίζω εξαρχής ότι κατά πάγια νομολογία το Δικαστήριο κρίνει ότι έχει τη δυνατότητα να περιορίζει ως προς το παρελθόν τα αποτελέσματα της αναγνώρισης της ακυρότητας και στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 177 της Συνθήκης, εφόσον το επιβάλλουν επιτακτικές ανάγκες και ιδιαίτερα η αρχή της ασφάλειας του δικαίου [10].

10 — Βλ., π.χ., τις αποφάσεις της 15ης Ιανουαρίου 1986, 41/84, Pinna (Συλλογή 1986, σ. 1, σκέψεις 28 και 29), και της 27ης Φεβρουαρίου 1985, 112/83, Produits de maïs (Συλλογή 1985, σ. 719, σκέψεις 17 και 18).

Στην πράξη το Δικαστήριο έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής επικαλούμενο τις συγκεκριμένες περιστάσεις των διαφορών που εκδίκαζε, οσάκις η επιστροφή των ποσών που είχαν καταβληθεί βάσει άκυρης διάταξης υπήρχε κίνδυνος να έχουν σοβαρό οικονομικό αντίκτυπο [11].

Σχετικά με την υπό κρίση υπόθεση θα παρατηρήσω, πρώτον, ότι η αναγνώριση της ακυρότητας του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1633/84 αφορά μόνο, από την οικονομική σκοπιά, τα ποσά του clawback που υπερβαίνουν τα ποσά των αντιστοίχων πριμοδοτήσεων και εν πάση περιπτώσει ουδόλως γεννάται θέμα επιστροφής των ποσών αυτών στις κύριες υποθέσεις. Υπενθυμίζω, συγκεκριμένα, ότι οι Lomas, Fletcher κ.λπ. αμφισβήτησαν το κύρος του συστήματος εισπράξεως του clawback μόνο και μόνο για να αποφύγουν τις συνέπειες της παραβάσεως για την οποία κατηγορούνται.

Θα παρατηρήσω πάντως ότι ακόμη και αν η ακυρότητα της διάταξης αυτής δεν θίγει καταρχήν το clawback, επηρεάζει πάντως ολόκληρο το σύστημα εισπράξεώς του.

Η αναγνώριση της ακυρότητας που συνεπάγεται αποτελέσματα ex tunc ενδέχεται δηλαδή να διαταράξει τις έννομες σχέσεις που διαμορφώθηκαν κατ' εφαρμογή της διατάξεως που κρίθηκε άκυρη και επίσης θα μπορούσε να θέσει το ζήτημα του υπολογισμού της διαφοράς μεταξύ της πριμοδότησης η οποία καταβλήθηκε πράγματι για ένα προβατοειδές και του ποσού του clawback που εισπράχθηκε για το ίδιο ζώο, ποσό το οποίο — λόγω του μέχρι τότε χρησιμοποιουμένου μηχανισμού — θα ήταν σχεδόν αδύνατο να υπολογιστεί.

Φρονώ επομένως ότι, σύμφωνα με την προαναφερθείσα νομολογία του Δικαστηρίου, η διαπίστωση της ακυρότητας του συστήματος εισπράξεως του clawback που προβλέπει ο κανονισμός 1633/84 δεν πρέπει ούτε και εν προκειμένω, εξαιρετικώς, να δώσει τη δυνατότητα να αναζητηθούν τα ποσά που αντιστοιχούν στην διαφορά μεταξύ της πράγματι καταβληθείσας πριμοδότησης για ένα προβατοειδές και του εισπραχθέντος clawback για το ίδιο ζώο.

Για να εξασφαλιστεί πάντως η αποτελεσματική δικαστική προστασία προτείνω να κριθεί ότι τη διαπίστωση της ακυρότητας μπορούν να επικαλεσθούν εκείνοι οι οποίοι, πριν από την έκδοση της αποφάσεως, είχαν ασκήσει ένδικη προσφυγή (ή ισοδύναμη ένσταση) κατά πράξεων που εκδόθηκαν βάσει των διατάξεων οι οποίες κηρύχθηκαν άκυρες.

8. Με το τρίτο ερώτημα το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί αν, παρά τη διαπίστωση της ακυρότητας, μπορεί να θεωρηθεί ότι το κοινοτικό δίκαιο επιτρέπει ή υποχρεώνει το Ηνωμένο Βασίλειο να απαιτεί την προσκόμιση εγγράφων για τις εξαγωγές που εμπίπτουν στο άρθρο 4 του κανονισμού 1633/84 καθώς επίσης και να ασκεί ποινική δίωξη για ψευδή δήλωση σε τέτοιου είδους έγγραφα, οσάκις, όπως εν προκειμένω, η εθνική διάταξη βάσει της οποίας κινείται η ποινική δίωξη εξαρτάται από την ύπαρξη κοινοτικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

11 — Αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 1980, 4/79, Providence agricole de la Champagne (ECR 1980, σ. 2823, σκέψη 45), και της 15ης Ιανουαρίου 1986, Pinna, όπ.π., σκέψη 30.

Το ερώτημα αυτό θέτει το πρόβλημα αν το σύστημα του clawback μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί έστω και αν η Επιτροπή δεν έχει καθορίσει τον τρόπο λειτουργίας του και αν επομένως το Ηνωμένο Βασίλειο υποχρεούται (ή τουλάχιστον αν έχει τη δυνατότητα) από άλλη διάταξη του κοινοτικού δικαίου και εν αναμονή θεσπίσεως νέων διατάξεων, να συνεχίσει να εισπράττει το clawback, με όλες τις σχετικές συνέπειες: υποχρέωση προσκομίσεως εγγράφων και δυνατότητα ασκήσεως ποινικής διώξεως σε περιπτώσεις παραβάσεως.

Οφείλω να ομολογήσω ότι είναι εξαιρετικά μεγάλος ο πειρασμός μιας καταφατικής απάντησης, αυτό όμως οφείλεται ίσως στο γεγονός ότι δεν δεχόμαστε την ιδέα ότι μπορούμε, και μάλιστα στο όνομα του κοινοτικού δικαίου, να δώσομε τη δυνατότητα σε κάποιον να αποφύγει τις συνέπειες της απόπειρας διαπράξεως απάτης εις βάρος των κοινοτικών οικονομικών.

Θα παρατηρήσω, κατόπιν αυτού, ότι ακόμη και αν το άρθρο 9, παράγραφος 3, του βασικού κανονισμού επιβάλλει την υποχρέωση της εισπράξεως του clawback, αναθέτει πάντως στην Επιτροπή την εξουσία να καθορίσει τα της εφαρμογής του συστήματος. Εφόσον δεν έχει καθοριστεί αυτός ο τρόπος εφαρμογής, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υποχρεούται καταρχήν από το κοινοτικό δίκαιο να απαιτεί τα επίδικα έγγραφα και να κινεί, αν συντρέχει περίπτωση, ποινική δίωξη για αναγραφή ψευδών στοιχείων σ' αυτά.

9. Βάσει των προεκτεθέντων προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει τις ακόλουθες απαντήσεις στα προδικαστικά ερωτήματα του Crown Court του Maidstone και του Crown Court του Leeds:

« 1) Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1633/84 της Επιτροπής είναι ανίσχυρο καθόσον προβλέπει ότι το ποσό του clawback δεν είναι ακριβώς ίσο με το ποσό της πριμοδότησης για σφαγή που χορηγήθηκε πράγματι. Η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου είναι ανίσχυρη καθόσον επιβάλλει την υποχρέωση συστάσεως εγγυήσεων για την κάλυψη του ποσού που οφείλεται κατά την παράγραφο 1.

2) Η διαπίστωση της ακυρότητας των ανωτέρω διατάξεων δεν μπορεί να προβληθεί για περίοδο προγενέστερη της εκδόσεως της παρούσας απόφασης παρά μόνο από όσους είχαν ήδη ασκήσει ένδικη προσφυγή ή υποβάλει ισοδύναμη ένσταση κατά πράξεων που εκδόθηκαν βάσει των διατάξεων οι οποίες κηρύσσονται άκυρες.

3) Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υποχρεούται από το κοινοτικό δίκαιο να απαιτεί την προσκόμιση εγγράφων σ' εκτέλεση υποχρεώσεων οι οποίες στηρίζονται στις διατάξεις που κηρύχθηκαν άκυρες, ούτε να κινεί ποινική δίωξη βάσει αυτών των διατάξεων. »